

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

HOÀNG TRUNG DŨNG

**VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN
TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI
Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÀNH: CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC
Mã số: 9229008**

HÀ NỘI – 2026

**Công trình được hoàn thành tại
Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh**

Chủ tịch Hội đồng

Người hướng dẫn khoa học:

PGS.TS Nguyễn Duy Bắc

PGS.TS Nguyễn Sỹ Trung

Phản biện 1: **PGS. TS Nguyễn Minh Hoàn**
Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Phản biện 2: **PGS.TS Đỗ Thị Thạch**
Hội Triết học Việt Nam

Phản biện 3: **TS. Nguyễn Anh Tuấn**
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

**Luận án được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp học viện
hợp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
*Vào hồi 08 giờ 00 ngày 26 tháng 06 năm 2026***

**Có thể tìm hiểu luận án tại Thư viện Quốc gia
và Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Nông nghiệp, nông dân và nông thôn là ba thành tố có mối liên hệ chặt chẽ không thể tách rời đóng vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Trong đó, giai cấp nông dân giữ vai trò trung tâm, chủ thể của phát triển kinh tế nông nghiệp và xây dựng nông thôn.

Trong suốt chiều dài lịch sử đất nước, giai cấp nông dân luôn là lực lượng nòng cốt, đi đầu trong cuộc đấu tranh chống ngoại xâm, giành độc lập dân tộc. Trong thế kỷ XX, dưới sự lãnh đạo của Đảng, giai cấp nông dân đã có những đóng góp to lớn vào sự thắng lợi vẻ vang của cách mạng Việt Nam. Ngày nay, trong sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn với mục tiêu tái cơ cấu ngành nông nghiệp gắn liền với chương trình xây dựng nông thôn mới, giai cấp nông dân Việt Nam bằng tinh thần quyết tâm, nỗ lực lao động, dám nghĩ, dám làm, đổi mới, sáng tạo, đã đưa nông nghiệp phát triển mạnh mẽ, đạt được những thành tựu vượt bậc, không chỉ bảo đảm an ninh lương thực quốc gia mà còn trở thành trụ đỡ vững chắc của nền kinh tế quốc dân. Để tiếp tục phát huy vai trò to lớn của của giai cấp nông dân đáp ứng yêu cầu sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế hiện nay, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam nhấn mạnh: “Phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong quá trình phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới. Gắn với xây dựng giai cấp nông dân với quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa nông thôn”. Đặc biệt trong bối cảnh đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển mới, tại Đại hội XIV (2026) Đảng ta tiếp tục khẳng định: “*Xây dựng giai cấp nông dân Việt Nam* văn minh, phát triển toàn diện, có ý chí tự lực, tự cường, khát vọng vươn lên; phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong phát triển kinh tế nông nghiệp, kinh tế nông thôn, xây dựng nông thôn mới”.

Vùng Đồng bằng sông Hồng là cái nôi hình thành và phát triển của dân tộc Việt Nam, đây cũng là khu vực giữ vai trò chiến lược quan trọng đối với cả nước.

Khắc về điều này, ngày 23 tháng 11 năm 2022, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 30 - NQ/TW *Về phương hướng phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh ở vùng Đồng bằng sông Hồng đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, trong đó nêu rõ: “Vùng Đồng bằng sông Hồng là địa bàn chiến lược đặc biệt quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh và đối ngoại của cả nước; nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hoá, lịch sử đặc sắc của dân tộc. Khai thác tối đa tiềm năng, lợi thế vượt trội để phát triển nhanh, bền vững vùng Đồng bằng sông Hồng thực sự là vùng động lực phát triển hàng đầu, có vai trò định hướng, dẫn dắt quá trình cơ cấu lại nền kinh tế và chuyển đổi mô hình tăng trưởng của đất nước”*. Có thể nói đây là chủ trương rất đúng đắn, kịp thời của Đảng ta để đưa Đồng bằng sông Hồng phát triển nhanh và bền vững cùng đất nước trong kỷ nguyên mới.

Bám sát quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, đặc biệt là quán triệt sâu sắc Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng, Kết luận của Bộ chính trị về *tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 19 - NQ/TW về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045* và Quyết định số 150/QĐ - TTg *phê duyệt Chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050*, dưới sự lãnh đạo của cấp ủy, chính quyền các địa phương, thời gian qua nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng đã chủ động, tích cực, tự giác, tự lực, tự cường trong xây dựng nông thôn hiện đại. Nông dân đã trực tiếp tham gia vào tất cả các phương diện cơ bản của quá trình xây dựng nông thôn hiện đại như: Phát triển hạ tầng; đa dạng hóa các hoạt động kinh tế, phát triển công nghiệp chế biến, dịch vụ du lịch nông thôn; ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; hiện đại hóa quản trị xã hội nông thôn, thực hiện quy chế dân chủ cơ sở; bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa dân tộc; bảo vệ môi trường sinh thái, giữ vững an ninh quốc phòng... Bằng những kinh nghiệm đã được tích lũy, đồng thời không ngừng cầu thị học hỏi những kinh nghiệm hay, việc làm tốt có hiệu quả từ các mô hình xây dựng nông thôn hiện đại của các địa phương trong nước và quốc tế, nông dân đã vận dụng sáng tạo vào thực tiễn hoạt động xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

Nhờ vậy, đến nay diện mạo nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng đã có sự thay đổi to lớn với kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội đồng bộ, hiện đại, thông minh; môi trường xanh, sạch, đẹp; đời sống văn hoá lành mạnh, phong phú, đậm đà bản sắc dân tộc; an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội được bảo đảm; chính trị xã hội ổn định, dân chủ, văn minh; đời sống nông dân ngày càng ấm no, hạnh phúc.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đó vẫn còn tồn tại những hạn chế, yếu kém như: Vai trò kiểm tra, giám sát của nông dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn không thực chất, mang tính hình thức; sự tham gia của nông dân trong xây dựng hệ thống chính trị cơ sở, quản lý xã hội nông thôn, giữ gìn bản sắc văn hóa, bảo vệ môi trường còn tương đối mờ nhạt; một bộ phận nông dân bàng quan, thờ ơ đứng ngoài cuộc, coi việc xây dựng nông thôn hiện đại là công việc của Đảng và Nhà nước, không phải trách nhiệm của mình; trình độ dân trí của nông dân không đồng đều cản trở năng lực thực hiện các hoạt động xây dựng nông thôn hiện đại; dân chủ ở cơ sở chưa được phát huy tốt nên chưa động viên, khuyến khích tối đa vai trò làm chủ của nông dân; nhiều vấn đề liên quan đến cơ chế, chính sách chưa sát với yêu cầu thực tiễn và nhu cầu của các địa phương... Đây là những điểm nghẽn đối với việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Tình hình trên đây đặt ra yêu cầu phải nghiên cứu một cách toàn diện, khoa học cả lý luận và thực tiễn vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Xuất phát từ thực tiễn cấp bách nêu trên, tác giả đã chọn vấn đề: ***“Vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay”*** làm đề tài nghiên cứu cho luận án tiến sĩ chủ nghĩa xã hội khoa học.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở làm rõ một số vấn đề lý luận, thực tiễn về nông dân, vai trò của nông dân và nông thôn hiện đại, luận án đề xuất các quan điểm và giải pháp cơ bản

nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Tổng quan tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài luận án.
- Làm rõ một số vấn đề lý luận về nông dân, vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.
- Đánh giá thực trạng thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng và những vấn đề đặt ra cần giải quyết.
- Đề xuất các quan điểm và giải pháp phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- *Phạm vi về nội dung*: Luận án nghiên cứu từ góc độ chính trị - xã hội về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay trên một số mặt như: (1) Xây dựng kết cấu hạ tầng; (2) Phát triển kinh tế; (3) Xây dựng văn hóa – xã hội, bảo vệ môi trường; (4) Ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; (5) Giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Đây là những lĩnh vực cơ bản, phản ánh toàn diện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng theo chủ trương của Đảng và Nhà nước trong giai đoạn hiện nay.

- *Phạm vi về không gian*: Luận án nghiên cứu, khảo sát vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại tại bốn tỉnh, thành phố thuộc vùng Đồng bằng sông Hồng, gồm: Hà Nội, Hải Phòng, Hưng Yên và Ninh Bình. Đây là những địa phương tiêu biểu của vùng, có điều kiện phát triển kinh tế - xã hội, mức độ đô thị hóa cao và thuộc nhóm đạt nhiều thành tựu nổi bật trong xây dựng nông thôn hiện đại.

Việc lựa chọn các địa phương này bảo đảm tính đại diện, tạo cơ sở đánh giá khách quan về vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

- *Phạm vi về thời gian:* Luận án tập trung nghiên cứu và sử dụng số liệu từ năm 2021 đến nay. Việc lựa chọn mốc thời gian này xuất phát từ việc Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng lần đầu tiên xác định mục tiêu phát triển "nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại, nông dân văn minh", mở ra giai đoạn phát triển mới trong tư duy và định hướng về nông nghiệp, nông dân, nông thôn. Trên cơ sở đó, Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 16/6/2022 của Ban Chấp hành Trung ương khóa XIII đã cụ thể hóa quan điểm và tầm nhìn về xây dựng nông thôn hiện đại. Vì vậy, nghiên cứu giai đoạn từ năm 2021 đến nay bảo đảm phù hợp với bối cảnh chính sách mới và đáp ứng yêu cầu đánh giá vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

4. Cơ sở lý luận, thực tiễn của luận án

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án được thực hiện dựa trên cơ sở lý luận của Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về giai cấp nông dân, vai trò của giai cấp nông dân và quan điểm, đường lối của Đảng về phát triển nông thôn hiện đại.

4.2. Cơ sở thực tiễn

Xuất phát từ việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay; số liệu thống kê và các tài liệu, báo cáo tổng kết của các tỉnh, thành phố trong khu vực vùng Đồng bằng sông Hồng; kết quả nghiên cứu của một số công trình khoa học đã công bố có liên quan đến đề tài và kết quả khảo sát thực tế, điều tra xã hội học tại một số tỉnh, thành phố vùng Đồng bằng sông Hồng của nghiên cứu sinh.

5. Phương pháp nghiên cứu của luận án

Dựa trên phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, luận án sử dụng các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành Chủ nghĩa xã hội

khoa học cùng với các phương pháp liên ngành trong khoa học xã hội, cụ thể như sau:

- *Phương pháp kết hợp logic - lịch sử* được sử dụng để tìm hiểu, xem xét một cách cụ thể về thực trạng việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay từ đó rút ra kết luận logic về việc thực hiện những vai trò này.

- *Phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh* được sử dụng trong quá trình khảo sát, đánh giá thực trạng và làm rõ những vấn đề mới đặt ra đối với việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

- *Phương pháp điều tra xã hội học* được sử dụng điều tra, khảo sát thông qua 500 phiếu hỏi đối với đối tượng nông dân ở một số xã thuộc các tỉnh, thành phố: Hà Nội, Hưng Yên, Ninh Bình, Hải Phòng được thu thập qua hình thức google forms, thời gian điều tra tháng 5/2025. Trên cơ sở dữ liệu được thu thập, tác giả luận án tiến hành phân tích, tổng hợp, đưa ra các nhận định có liên quan đến nội dung đề tài luận án.

- *Phương pháp quan sát* được sử dụng hỗ trợ và làm sáng tỏ thêm những thông tin đã thu được về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở một số tỉnh, thành phố trọng điểm vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay, đồng thời là cơ sở để đưa ra các giả thuyết và hướng nghiên cứu cho luận án.

6. Những đóng góp mới về khoa học của luận án

Thứ nhất, về cơ sở lý luận, luận án góp phần làm rõ và sáng tỏ thêm quan điểm về nông dân, nông thôn, nông thôn hiện đại và vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Xây dựng khung lý thuyết nghiên cứu: Nội dung cơ bản về vai trò của nông dân và các yếu tố tác động đến vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

Thứ hai, trên cơ sở khung lý thuyết được xây dựng, luận án tập trung phân tích làm rõ thực trạng thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng trên các phương diện chủ yếu: Xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn; phát triển kinh tế; xây dựng văn hóa – xã hội, bảo vệ môi trường; ứng

dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Luận án chỉ ra những kết quả đạt được, những hạn chế và phân tích nguyên nhân của những hạn chế. Làm rõ những vấn đề đặt ra cần tiếp tục giải quyết nhằm phát huy hiệu quả vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng trong giai đoạn hiện nay.

- *Thứ ba*, luận án đề xuất giải pháp cơ bản nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay, góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu phát triển nhanh, bền vững của vùng và đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

7. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

7.1. Ý nghĩa lý luận của luận án

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp luận cứ cho các tỉnh, thành phố vùng Đồng bằng sông Hồng trong việc xây dựng cơ chế, chính sách và giải pháp nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay một cách hợp lý.

7.2. Ý nghĩa thực tiễn của luận án

Kết quả của nghiên cứu trong luận án có thể được áp dụng làm tài liệu tham khảo cho việc học, nghiên cứu và giảng dạy tại các trường đại học, học viện cũng như các tổ chức nghiên cứu khoa học có liên quan đến các vấn đề được nghiên cứu trong luận án.

8. Kết cấu của luận án

Ngoài phần Mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án được kết cấu thành 4 chương 9 tiết.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÁC CÔNG TRÌNH LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1.1. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1.1.1. Những công trình trong và ngoài nước nghiên cứu về xây dựng nông thôn và xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Luận án đã tổng quan 12 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan đến xây dựng nông thôn hiện đại và xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng, gồm các tác giả: Cao Đức Phát, Nguyễn Thị Phương Châm, Phạm Hùng Cường, Lê Anh Hoàng, Hoàng Hữu Hạnh, Hà Tuyết Phong, Mototsugu Ochia, Phương Nghi Giao, Nguyễn Thị Lệ Thúy, Nguyễn Thị Minh Tâm, Shifadjic Khan, Quang Phung.

1.1.2. Những công trình trong và ngoài nước nghiên cứu về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại

Luận án đã tổng quan 18 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại gồm: Nguyễn Trọng Bình, Nguyễn Ngọc Anh, Lương Quốc Đoàn, Nguyễn Văn Thịnh, Bạch Quốc Khang, Đoàn Minh Huân, Quách Thiệu Hoa, Phó Thúy Liên, Nguyễn Thế Trung, Nguyễn Thị Kim Dung, Diệp Thanh Tùng, Nguyễn Sỹ Trung, Đinh Thị Nga, Hồ Sỹ Ngọc, Tào Tấn Thanh, Trương Diệu Hải An, Thái Tiểu Vi, Trần Đức Viên, Thường Hy.

1.1.3. Những công trình nghiên cứu về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Luận án đã tổng quan 9 công trình nghiên cứu tiêu biểu liên quan về vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng gồm: Trần Thị Thoa, Lê Quỳnh Chi, Đặng Minh Tuyến, Nguyễn Hùng Sơn, Đỗ Thị Phương Hoa, Nguyễn Ngọc Huy, Nguyễn Đức Chiện, Lâm Thị Phụng, Nguyễn Thị Minh Tâm.

1.2. GIÁ TRỊ KHOA HỌC CỦA CÁC CÔNG TRÌNH TỔNG QUAN ĐÃ NGHIÊN CỨU VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ LUẬN ÁN CẦN TIẾP TỤC NGHIÊN CỨU TRONG THỜI GIAN TỚI

1.2.1. Giá trị khoa học của các công trình tổng quan đã nghiên cứu

Các công trình đã tổng quan có giá trị khoa học quan trọng ở năm phương diện chủ yếu: (1) Góp phần hình thành và phát triển cơ sở lý luận về xây dựng

nông thôn hiện đại, làm rõ nội hàm, đặc trưng, tiêu chí và mối quan hệ giữa nông nghiệp, nông dân, nông thôn trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước; (2) Khẳng định vị trí, vai trò của nông dân với tư cách là chủ thể trung tâm của quá trình xây dựng nông thôn hiện đại, đồng thời phân tích vai trò của nông dân trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội, môi trường và quốc phòng, an ninh; (3) Làm rõ các điều kiện, nhân tố tác động đến việc phát huy vai trò của nông dân, bao gồm cả yếu tố chủ quan và khách quan, qua đó cung cấp cơ sở phương pháp luận cho việc nghiên cứu vấn đề; (4) Cung cấp kinh nghiệm quốc tế về hiện đại hóa nông nghiệp, phát triển nông thôn và phát huy vai trò của nông dân, gợi mở những giá trị có thể vận dụng phù hợp với điều kiện Việt Nam; (5) Cung cấp nhiều tư liệu thực tiễn về vùng Đồng bằng sông Hồng, góp phần nhận diện những kết quả, hạn chế và các vấn đề đặt ra trong phát huy vai trò của nông dân. Tuy nhiên, đến nay chưa có công trình nào nghiên cứu một cách trực tiếp, toàn diện và có hệ thống về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng dưới góc độ chuyên ngành Chủ nghĩa xã hội khoa học, vì vậy đây là khoảng trống mà luận án tiếp tục nghiên cứu và bổ sung.

1.2.2. Một số vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Các công trình nghiên cứu nêu trên đã tập trung nghiên cứu những vấn đề liên quan đến xây dựng nông thôn mới và nông thôn hiện đại; vai trò của nông dân trong phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn và xây dựng đời sống nông thôn ở những cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu khác nhau. Tuy nhiên, với tính chất đặc thù riêng về mặt thời gian và địa lý của khu vực vùng Đồng bằng sông Hồng nên vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng còn nhiều vấn đề cần tiếp tục làm rõ:

Một là, về mặt lý luận, làm rõ cơ sở lý luận về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Trên cơ sở vận dụng quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và

quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về nông nghiệp, nông dân, nông thôn, luận án tập trung làm rõ các quan niệm: Nông thôn hiện đại; vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại; đặc điểm kinh tế - xã hội của vùng Đồng bằng sông Hồng. Đồng thời, luận án phân tích nội dung về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay, qua đó làm rõ các yếu tố tác động đến vai trò của nông dân trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế.

Hai là, phân tích thực trạng vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay qua một số nội dung:

+ Thành tựu và hạn chế trong việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay về: Xây dựng kết cấu hạ tầng; phát triển kinh tế; xây dựng văn hóa – xã hội, bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh.

+ Phân tích nguyên nhân của thực trạng thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Tác giả luận án chỉ ra nguyên nhân và bốn vấn đề đặt ra cần giải quyết đó là: (1) Mâu thuẫn giữa yêu cầu về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với năng lực, tư duy và nhận thức của một bộ phận nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng còn hạn chế; (2) Mâu thuẫn giữa yêu cầu phải có thể chế hoàn thiện, đồng bộ nhằm thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng và những bất cập, hạn chế trong cơ chế, chính sách hiện hành; (3) Mâu thuẫn giữa yêu cầu nâng cao năng lực lãnh đạo, quản lý nhằm thực hiện vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với những hạn chế, bất cập của hệ thống chính trị nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng; (4) Mâu thuẫn giữa yêu cầu thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng với những vấn đề kinh tế - xã hội, văn hóa, môi trường tiêu cực có xu hướng gia tăng.

Ba là, đề xuất quan điểm và giải pháp chủ yếu nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay. Trên cơ sở phân tích lý luận và thực tiễn, luận án đề xuất hệ thống quan điểm và giải pháp cơ bản nhằm phát huy vai trò chủ thể của nông dân, bảo đảm phù hợp với đặc điểm kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội của vùng Đồng bằng sông Hồng, từ đó góp phần phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại trong giai đoạn tới.

Chương 2

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

2.1. MỘT SỐ QUAN NIỆM CƠ BẢN

2.1.1. Quan niệm về nông dân và vai trò của nông dân

2.1.1.1. Quan niệm về nông dân

Các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác - Lênin đã nêu ra quan điểm về giai cấp nông dân dựa trên việc phân tích chế độ sở hữu của họ. Quan điểm của C.Mác và Ph.Ăngghen về nông dân đã được V.I.Lênin tiếp thu và mở rộng trong bối cảnh những năm đầu thế kỷ XX khi chủ nghĩa tư bản đã chuyển sang giai đoạn đế quốc. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành sự quan tâm sâu sắc và tình cảm chân thành đối với nông dân thông qua nhiều quan điểm và tác phẩm của mình. Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi vấn đề nông dân là một phần quan trọng trong mối liên hệ chặt chẽ với phát triển nông nghiệp và nông thôn.

Tác giả luận án đưa ra quan niệm về nông dân (giai cấp nông dân) như sau: là một tập đoàn những người lao động trong lĩnh vực nông nghiệp với phương thức sản xuất mang tính chất tư nhân hóa; sinh sống ở nông thôn; làm chủ hoặc đồng sở hữu các tư liệu sản xuất chủ yếu là đất đai, vốn, tri thức và công nghệ; sản xuất ra các sản phẩm nông nghiệp nhằm thỏa mãn nhu cầu lương thực, thực phẩm cho xã hội và đóng góp vào sự phát triển của nền kinh tế quốc dân.

2.1.1.2. Quan niệm về vai trò của nông dân

Từ cách tiếp cận nghiên cứu với sự phân tích quan điểm của các nhà kinh điển Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam nêu trên có thể quan niệm về vai trò của nông dân: Nông dân là lực lượng xã hội đông đảo, giữ vị trí quan trọng trong khối liên minh giai cấp công nhân, giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức; là chủ thể trực tiếp phát triển nông nghiệp sinh thái, xây dựng nông thôn hiện đại và nông dân văn minh; là lực lượng chủ yếu sản xuất nông sản, bảo đảm an ninh lương thực quốc gia và là lực lượng nòng cốt góp phần thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

2.1.2. Quan niệm về nông thôn và nông thôn hiện đại

2.1.2.1. Quan niệm về nông thôn

Trên cơ sở nghiên cứu, phân tích các quan niệm, đồng thời xuất phát từ thực tiễn sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ở nước ta hiện nay có thể định nghĩa về nông thôn như sau: Nông thôn là phần lãnh thổ rộng lớn, bên ngoài đô thị, nơi sinh sống và làm việc chung của cộng đồng dân cư mà chủ yếu là nông dân, hoạt động sản xuất nông nghiệp là cơ bản; nơi đang lưu giữ tư liệu sản xuất quan trọng là ruộng đất và tài nguyên thiên nhiên của quốc gia; là địa bàn quan trọng về mặt địa chính trị trong các cuộc vận động cách mạng xã hội.

2.1.2.2. Quan niệm về nông thôn hiện đại

Tác giả luận án đã xây dựng một số tiêu chí cụ thể về nông thôn hiện đại như sau: Tiêu chí về kết cấu hạ tầng; tiêu chí về phát triển kinh tế; tiêu chí xây dựng văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường; tiêu chí khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; tiêu chí giữ vững ổn định chính trị, đảm bảo quốc phòng an ninh.

Từ chính sách xây dựng và phát triển nông thôn có thể quan niệm: Nông thôn hiện đại là không gian cư trú có hạ tầng phát triển, hội tụ các điều kiện sống an toàn, bền vững và văn minh, dựa trên quản trị theo hướng thông minh

với sự tham gia chủ động của người dân; phát triển kinh tế xanh, đa giá trị gắn với thị trường; nông nghiệp sinh thái ứng dụng khoa học, công nghệ; môi trường sống văn minh, giàu bản sắc văn hóa và chất lượng sống của cư dân ngày càng được nâng cao.

2.1.3. Quan niệm vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

2.1.3.1. Khái quát về vùng Đồng bằng sông Hồng

Sau khi sáp nhập địa giới hành chính vào tháng 6/2025 vùng gồm 6 tỉnh thành phố. Vùng có vị trí chiến lược đặc biệt quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh và đối ngoại của cả nước; nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hoá, lịch sử đặc sắc của dân tộc. Đây là trung tâm kinh tế năng động và là một đầu tàu kinh tế quan trọng của cả nước.

2.1.3.2. Đặc điểm và quan niệm nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng

Nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng trong các giai đoạn lịch sử đều có nhiều đặc điểm nổi bật đó là: Đức tính cần cù, chịu thương chịu khó, gắn bó sâu sắc với ruộng đồng, làng xã và thiên nhiên; có nhiều kinh nghiệm lâu đời trong sản xuất, có khả năng thích nghi tốt với sự thay đổi của môi trường, biến đổi khí hậu; là chủ thể sáng tạo và lưu giữ một đời sống văn hóa tinh thần phong phú, mang đậm bản sắc dân tộc; có mối quan hệ xã hội rất đa dạng do lịch sử cư trú lâu đời và cấu trúc làng xã khép kín.

Từ thực tiễn sinh động đã được khẳng định trên đây có thể đi đến quan niệm về nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng như sau: Nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng là một bộ phận của giai cấp nông dân Việt Nam; sinh sống ở nông thôn; với số lượng đông đảo, cơ cấu đa dạng; lao động trong lĩnh vực nông nghiệp và công nghiệp chế biến và dịch vụ nông nghiệp, với phương thức sản xuất ngày càng hiện đại ứng dụng công nghệ cao; làm chủ tư liệu sản xuất chủ yếu là ruộng đất; cần cù, chăm chỉ, năng động, nhạy bén trong sản xuất kinh doanh; có năng lực đổi mới, sáng tạo; có tinh thần

yêu quê hương đất nước nồng nàn; là lực lượng tiên phong của sự nghiệp công nghiệp hóa nông nghiệp, nông thôn.

2.1.3.3. Nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng

Trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại, một số nét đặc thù của nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng khác so với các vùng khác trong cả nước có thể được kể đến: Bảo tồn cấu trúc làng xã truyền thống gắn với phát triển đô thị hóa; bảo tồn giá trị làng nghề truyền thống gắn với phát triển kinh tế; bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống gắn với phát triển xã hội.

Từ cách tiếp cận trên đây có thể quan niệm như sau: Nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng là khu vực có kinh tế phát triển năng động gắn chặt với ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số; cơ sở hạ tầng và dịch vụ đồng bộ, hiện đại theo hướng quản trị thông minh tiếp cận với các chuẩn mực của đô thị; các thiết chế văn hóa cộng đồng được phát huy hiệu quả, bản sắc văn hóa truyền thống được giữ gìn; chính trị ổn định, an ninh, an toàn, trật tự xã hội được đảm bảo; môi trường cảnh quan xanh, sinh thái, bền vững; đời sống của nhân dân ngày càng no ấm, hạnh phúc.

2.1.3.4. Quan niệm về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Tác giả luận án quan niệm về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng như sau: Là chủ thể trực tiếp và quyết định trong xây dựng nông thôn hiện đại về kết cấu hạ tầng, kinh tế, văn hóa - xã hội, môi trường, ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; lực lượng tiên phong trong chuyển đổi cơ cấu kinh tế nông nghiệp theo hướng sinh thái bền vững; lực lượng nòng cốt trong giữ vững ổn định chính trị, an ninh trật tự địa phương, giữ gìn, phát huy giá trị văn hóa dân tộc, bảo vệ môi trường sinh thái.

2.2. NHỮNG NỘI DUNG CƠ BẢN VỀ VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

Trên cơ sở nội dung của xây dựng nông thôn mới (bộ tiêu chí quốc gia về nông thôn mới giai đoạn 2026 - 2030) và kế thừa một số cách tiếp cận có liên quan, có thể xác định vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại trên các nội dung sau: Vai trò của nông dân trong kiến tạo và phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn hiện đại; vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế; vai trò của nông dân trong phát triển văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường; vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, đảm bảo quốc phòng an ninh

2.3. CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

Có nhiều yếu tố tác động đến vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại vùng Đồng bằng sông Hồng, trong đó có thể kể đến một số yếu tố chủ yếu, như: Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội; chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước; năng lực hoạt động của hệ thống chính trị cơ sở; quá trình chuyển đổi số; quá trình đô thị hóa và biến đổi khí hậu; văn hoá truyền thống mang tính đặc trưng của vùng Đồng bằng sông Hồng.

Chương 3

VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY – THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

3.1. THỰC TRẠNG THỰC HIỆN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

3.1.1. Thành tựu trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Dựa trên các số liệu báo cáo của các tỉnh, thành phố và số liệu điều tra khảo sát xã hội học. Tác giả luận án đã phân tích và làm rõ thực trạng thành tựu trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay trên một số nội dung:

3.1.1.1. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong kiến tạo và phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng

Nông dân chủ động tiếp cận thông tin và đóng góp ý kiến về quy hoạch, kế hoạch xây dựng các công trình, dự án kết cấu hạ tầng nông thôn; nông dân trực tiếp đóng góp nguồn lực xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn; nông dân tích cực tham gia giám sát, quản lý, bảo vệ và khai thác hiệu quả các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn.

3.1.1.2. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế

Nông dân tích cực tham gia tuyên truyền thực hiện các chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về phát triển kinh tế nông thôn hiện đại; nông dân trực tiếp tham gia tổ chức sản xuất nông nghiệp theo hướng hiện đại; nông dân chủ động phát triển kinh tế nông thôn theo các mô hình của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

3.1.1.3. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường

Nông dân tích cực tham gia bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống và duy trì các thiết chế văn hóa ở nông thôn; nông dân chủ động tham gia xây dựng hệ thống dịch vụ nông thôn hiện đại, mở rộng bao phủ an sinh xã hội và các loại hình bảo hiểm; nông dân quan tâm chuyển đổi từ mô hình nông nghiệp truyền thống sang mô hình nông nghiệp sinh thái gắn với bảo vệ môi trường nông thôn; nông dân trực tiếp tham gia phát triển kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp gắn với bảo vệ môi trường nông thôn.

3.1.1.4. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số

Nông dân tích cực tham gia xây dựng, hoàn thiện chủ trương, chính sách phát triển khoa học, công nghệ, chuyển đổi số trong xây dựng nông thôn hiện đại; nông dân chủ động ứng dụng tiến bộ kỹ thuật, công nghệ số và công nghệ thông minh trong phát triển nông nghiệp hiện đại, bền vững; nông dân trực tiếp ứng dụng các giải pháp công nghệ thông minh trong phát triển văn hóa - xã hội và bảo vệ môi trường nông thôn; nông dân quan tâm ứng dụng khoa học, công nghệ phục vụ quản trị xã hội và xây dựng khu dân cư nông thôn thông minh.

3.1.1.5. Thành tựu thực hiện vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh

Nông dân chủ động tham gia thực hiện cơ chế tự quản của cộng đồng dân cư giữ vững ổn định chính trị nông thôn; nông dân tích cực tham gia giữ vững quốc phòng, an ninh đấu tranh, ngăn chặn và đẩy lùi các loại tệ nạn xã hội; nông dân trực tiếp tham gia xây dựng tiềm lực, thế trận quốc phòng, an ninh ở nông thôn; nông dân quan tâm phòng ngừa, đấu tranh chống các quan điểm sai trái, thù địch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

3.1.2. Hạn chế trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

3.1.2.1. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng kết cấu hạ tầng

Năng lực của nông dân trong việc tham gia bàn bạc, thảo luận, đóng góp ý kiến về quy hoạch xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn chưa đáp ứng yêu cầu; nhận thức của một bộ phận nông dân đối với quá trình xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn chưa đầy đủ; hoạt động kiểm tra, giám sát và phản biện xã hội của nông dân đối với công tác xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn nhiều bất cập

3.1.2.2. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong phát triển kinh tế

Năng lực của nông dân trong cập nhập, tiếp cận thông tin thị trường và tiêu thụ nông sản trực tuyến chưa theo kịp yêu cầu của chuyển đổi số; kỹ năng của nông dân trong việc tiếp cận và sử dụng các nền tảng thương mại điện tử, phương thức thanh toán không dùng tiền mặt còn hạn chế; một bộ phận nông dân còn thiên về lợi ích kinh tế trước mắt, chưa chú trọng đúng mức lợi ích cộng đồng và phát triển bền vững.

3.1.2.3. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng văn hóa - xã hội, bảo vệ môi trường

Một bộ phận nông dân chưa thật sự tích cực tham gia bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống và duy trì các thiết chế văn hóa ở nông thôn; năng lực bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của một bộ phận nông dân còn chưa đáp ứng yêu cầu của xây dựng nông thôn hiện đại; một bộ phận nông dân nhận thức chưa đầy đủ về ý nghĩa của bảo đảm an sinh xã hội và các loại hình bảo hiểm; nhận thức của nhiều nông dân chưa thực sự toàn diện về vấn đề bảo vệ môi trường ở nông thôn.

3.1.2.4. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số

Năng lực tiếp cận và sử dụng công nghệ số của nông dân còn chưa đáp ứng yêu cầu của chuyển đổi số toàn diện; khả năng đầu tư cho ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số của nông dân còn nhiều hạn chế; sự thiếu hụt đội ngũ hạt nhân nông dân trẻ có khả năng tham gia và dẫn dắt các hoạt động ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số.

3.1.2.5. Hạn chế về thực hiện vai trò của nông dân trong giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm an ninh, quốc phòng

Năng lực và kỹ năng tham gia quản trị xã hội nông thôn của nông dân còn hạn chế; nhận thức và mức độ quan tâm của một bộ phận nông dân đối với

Luật Thực hiện dân chủ cơ sở cũng như các nội dung của chương trình xây dựng nông thôn hiện đại còn hạn chế; trình độ nhận thức pháp luật và kỹ năng phòng, chống tội phạm, giữ vững an ninh quốc phòng của một bộ phận nông dân chưa cao; nhận thức chính trị và năng lực “tự đề kháng” về mặt tư tưởng của một bộ phận nông dân còn hạn chế.

3.1.3. Nguyên nhân của thành tựu và hạn chế trong thực hiện vai trò của nông dân về xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

3.1.3.1. Nguyên nhân của thành tựu

Một là, các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước phù hợp với thực tiễn khách quan, đáp ứng nhu cầu, nguyện vọng của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng.

Hai là, hệ thống chính trị cơ sở chủ động, tích cực triển khai chủ trương, chính sách phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

Ba là, phát huy các giá trị văn hóa góp phần đẩy vai trò chủ thể của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Bốn là, điều kiện thuận lợi về địa lý, tài nguyên tạo nền tảng vững chắc để phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

3.1.3.2. Nguyên nhân của hạn chế

Một là, do tư duy, nhận thức của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn nhiều khó khăn, hạn chế.

Hai là, do thể chế chính sách đối với nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn một số bất cập

Ba là, do năng lực và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị vùng Đồng bằng sông Hồng còn một số bất cập

Bốn là, do ảnh hưởng của những mặt hạn chế trong văn hóa truyền thống

3.2. NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI VIỆC THỰC HIỆN VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

Thứ nhất, mâu thuẫn giữa yêu cầu thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với năng lực, tư duy và nhận thức của nông dân vùng Đồng bằng sông Hồng còn hạn chế

Thứ hai, mâu thuẫn giữa yêu cầu phải có thể chế hoàn thiện, đồng bộ nhằm thực hiện vai trò của nông dân trong phát triển nông thôn hiện đại và những bất cập, hạn chế trong cơ chế, chính sách hiện hành

Thứ ba, mâu thuẫn giữa yêu cầu nâng cao năng lực lãnh đạo, quản lý nhằm thực hiện vai trò nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại với những hạn chế, bất cập của hệ thống chính trị nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng

Thứ tư, mâu thuẫn giữa yêu cầu **thực hiện** vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng với những vấn đề kinh tế, xã hội, văn hóa, môi trường tiêu cực có xu hướng gia tăng

Chương 4

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

4.1. QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VỀ PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

Một là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải quán triệt sâu sắc quan điểm nông dân là chủ thể, trung tâm của quá trình phát triển

Hai là, phát huy vai trò của nông dân phải gắn chặt với mục tiêu phát triển nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại, nông dân văn minh

Ba là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải đặt trong tổng thể chiến lược công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế

Bốn là, phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại phải gắn với bảo đảm hài hòa lợi ích, tiến bộ và công bằng xã hội

4.2. GIẢI PHÁP CHỦ YẾU PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN HIỆN ĐẠI Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG HIỆN NAY

4.2.1. Nhóm giải pháp về nâng cao nhận thức, trách nhiệm, năng lực các chủ thể phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Thứ nhất, cấp ủy Đảng, chính quyền các cấp là chủ thể kiến tạo thể chế, dẫn dắt và bảo đảm điều kiện phát huy vai trò của nông dân

Thứ hai, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước với nông dân, tạo điều kiện để nông dân phát huy vai trò trong xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ ba, doanh nghiệp và thị trường là chủ thể liên kết phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại.

4.2.2. Nhóm giải pháp về tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng

Thứ nhất, hoàn thiện thể chế theo hướng khẳng định và bảo đảm vai trò chủ thể của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ hai, hoàn thiện chính sách phát triển kinh tế nông thôn nhằm tạo điều kiện phát huy vai trò nông dân trong phát triển sản xuất và nâng cao thu nhập.

Thứ ba, hoàn thiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng và “tri thức hóa” nông dân đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn hiện đại.

4.2.3. Nhóm giải pháp về đẩy mạnh ứng dụng công khoa học, công nghệ, chuyển đổi số nhằm phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Thứ nhất, phát triển hạ tầng số và môi trường kết nối công nghệ ở nông thôn.

Thứ hai, thúc đẩy ứng dụng công nghệ cao và nông nghiệp thông minh, đẩy mạnh thương mại điện tử, truy xuất nguồn gốc và kết nối thị trường số và xây dựng hệ sinh thái dữ liệu nông nghiệp phục vụ quản trị nông thôn hiện đại.

Thứ ba, thúc đẩy môi trường đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp số ở nông thôn.

4.2.4. Nhóm giải pháp về xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm môi trường dân chủ, an toàn, lành mạnh nhằm phát huy vai trò của nông dân trong quá trình xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay.

Thứ nhất, xây dựng đời sống văn hóa nông thôn theo hướng phát huy vai trò chủ thể của nông dân trong sáng tạo, bảo tồn và thực hành các giá trị văn hóa

Thứ hai, xây dựng môi trường dân chủ ở nông thôn, bảo đảm nông dân thực sự được biết, được bàn, được làm, được kiểm tra, giám sát và thụ hưởng.

Thứ ba, xây dựng môi trường sống an toàn, lành mạnh, văn minh cho nông dân, gắn với bảo vệ quyền lợi và nâng cao chất lượng đời sống nông thôn

4.2.5. Nhóm giải pháp về nâng cao phẩm chất, năng lực của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay

Thứ nhất, nâng cao phẩm chất của nông dân hiện đại là yêu cầu tất yếu, quyết định sự thành công của xây dựng nông thôn hiện đại.

Thứ hai, nâng cao năng lực tổng hợp cho nông dân đáp ứng yêu cầu nông thôn hiện đại.

KẾT LUẬN

1. Luận án đã làm rõ cơ sở lý luận về vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng, khẳng định nông dân là chủ thể trung tâm tham gia toàn diện vào quá trình xây dựng nông thôn hiện đại trên các lĩnh vực: Xây dựng kết cấu hạ tầng; phát triển kinh tế; xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm an sinh xã hội và bảo vệ môi trường; ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số; xây dựng hệ thống chính trị, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Vai trò của nông dân được thể hiện qua các khía cạnh cơ bản: Tiếp cận thông tin, nâng cao nhận thức; tham gia thảo luận, đề xuất sáng kiến; trực tiếp tổ chức thực hiện; kiểm tra, giám sát và tự quản cộng đồng theo quy định của pháp luật. Luận án cũng xác định 05 yếu tố chủ yếu tác động đến việc thực hiện vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng, gồm: Điều kiện tự nhiên và kinh tế - xã hội của vùng; chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước; năng lực hoạt động của hệ thống chính trị cơ sở; tác động của chuyển đổi số, đô thị hóa, biến đổi khí hậu; các giá trị văn hóa truyền thống đặc trưng của vùng.

2. Trên cơ sở khảo sát thực tiễn tại một số tỉnh, thành phố tiêu biểu ở vùng Đồng bằng sông Hồng, luận án cho thấy việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại đã đạt nhiều kết quả quan trọng. Nông dân ngày càng khẳng định vai trò chủ thể trong xây dựng kết cấu hạ tầng, phát triển kinh tế, xây dựng văn hóa - xã hội, bảo vệ môi trường, ứng dụng khoa học, công nghệ, chuyển đổi số và giữ vững ổn định chính trị, quốc phòng, an ninh, góp phần đổi mới diện mạo nông thôn, nâng cao đời sống nhân dân và thúc đẩy phát triển bền vững của vùng.

Những kết quả đạt được chủ yếu bắt nguồn từ sự hoàn thiện hệ thống chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước; sự lãnh đạo, chỉ đạo của hệ thống chính trị; việc phát huy các giá trị văn hóa cộng đồng vùng Đồng bằng sông Hồng; cùng với sự cải thiện về trình độ, đời sống vật chất và tinh thần của nông dân trong thời

kỳ đổi mới... Tuy nhiên, việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng vẫn còn những hạn chế nhất định. Nguyên nhân chủ yếu là do nhận thức của một bộ phận nông dân còn hạn chế; thể chế, chính sách còn bất cập; năng lực của hệ thống chính trị cơ sở chưa đồng đều...

3. Trên cơ sở nghiên cứu lý luận và thực tiễn, luận án đã xác định 04 vấn đề đặt ra đối với việc phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng; đề xuất 04 quan điểm chỉ đạo và 05 nhóm giải pháp gồm: (i) Nâng cao nhận thức, trách nhiệm và năng lực của các chủ thể; (ii) Tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách; (iii) Đẩy mạnh ứng dụng khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; (iv) Xây dựng đời sống văn hóa, bảo đảm môi trường dân chủ, an toàn, lành mạnh; (v) Nâng cao phẩm chất, năng lực của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Hoàng Trung Dũng (2023), *“Phát triển nhân lực khu vực nông thôn Hà Nội trước sự chuyển dịch cơ cấu xã hội nghề nghiệp”*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Định hướng quy hoạch thủ đô Hà Nội thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến 2050, Hà Nội.
2. Hoàng Trung Dũng (2024), *“Xây dựng nông thôn hiện đại theo tinh thần Nghị quyết XIII của Đảng”*, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 01/02/2024, Hà Nội.
3. Hoàng Trung Dũng (2024), *“Phát triển du lịch nông thôn hiện nay – vai trò của người nông dân”*, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 23/04/2024, Hà Nội.
4. Hoàng Trung Dũng (2025), *“Một số giải pháp góp phần xây dựng nông thôn hiện đại trong giai đoạn hiện nay”*, Tạp chí Quản lý nhà nước điện tử, ngày 05/06/2025, Hà Nội.
5. Hoàng Trung Dũng (2025), *“Phát huy vai trò của nông dân trong xây dựng nông thôn hiện đại ở vùng Đồng bằng sông Hồng hiện nay”*, Tạp chí Chủ nghĩa xã hội Lý luận và thực tiễn, tháng 8/2025, Hà Nội.
6. Hoàng Trung Dũng (2025), *“Xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn hiện đại trong kỷ nguyên mới – Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc”*, Báo cáo tham luận Hội nghị Tọa đàm tư tưởng chỉ đạo, định hướng lớn của đảng và đồng chí tổng bí thư Tô Lâm về “kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc”, Hà Nội.